

HERØY KOMMUNE
SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Geir Berglund
Arkivsaksnr.: 20/767

Arkiv: 150

Budsjett 2021 og økonomiplan 2021 - 2024

Rådmannens innstilling:

1. Inntektsskatten skrives ut etter de maksimalsatser som Stortinget måtte bestemme.
2. Hjemmel for utskriving av eiendomsskatt er lov om eiendomsskatt til kommunane av 6. juni 1975 (eiendomsskatteloven) §§ 2 og 3. I medhold av eiendomsskatteloven § 3 videreføres i 2021 utskriving av eiendomsskatt på faste eiendommer i hele kommunen. I medhold av eiendomsskatteloven av 6. juni 1975 §3 omfatter eiendomsskatten hele kommunen.

I henhold til eiendomsskatteloven §§ 11 og 13 utlignes eiendomsskatten for 2021 med kr. 4 pr. kr. 1000 i takstverdi for boligeiendommer og fritidsboliger. For næringseiendommer utlignes eiendomsskatt for 2021 med kr. 7 pr. kr. 1000 i takstverdi.

3. Siste allmenne taksering av eiendommer i Herøy kommune, ble gjennomført i 2009. I medhold av § 8 A-4, vedtar kommunestyret at skattegrunnlaget for 2021 økes med 10 %.
4. Herøy kommune vedtar at boligeiendommer og fritidseiendommer tilgodeses med et bunnfradrag på 100 000 kroner.
5. Eiendomsskatten skal betales i fire terminer.
6. Priser på kommunale tjenester for 2021 vedtas i henhold til vedlagt prishefte.
7. Priser på gebyrer og avgifter knyttet til vann og avløp, slamtømming, forurensing, feiing av piper, plan- oppmåling og byggesaker og landbruk, vedtas i henhold til vedlagt gebyrregulativ for 2021.
8. Priser på anløpsavgift, kaivederlag, varevederlag, vederlag for opplag av varer, vognvederlag, vederlag for vannleveranse, vederlag for strømleveranse, vederlag for flytebrygger og adgangskort til bunkring av vann og landstrøm, vedtas i henhold til vedlagt havneregulativ for 2021.
9. Herøy kommunes budsjett for 2021 og økonomiplan for 2021 – 2024 vedtas med obligatoriske oppstillinger og budsjettskjema, samt økonomiske handlingsregler, mål og premisser for kommunens tjenesteproduksjon som framgår av dokumentet.

10. Årsbudsjettet for 2021 for Herøy kommune vedtas med en inntektsramme på 148 337 718 kroner.

11. Rammen for tjenesteproduksjon settes til netto 138 072 260 kroner med slik fordeling:

100 Folkevalgte styringsorganer	2 732 558 kroner
110 Administrasjonsenheten	20 343 911 kroner
140 Interkommunale tjenester	10 437 519 kroner
150 Kultur	4 688 904 kroner
240 Herøy barnehage	11 163 840 kroner
250 Flyktning- og integreringstjenesten	5 469 653 kroner
260 Herøy skole	22 346 690 kroner
300 Herøy helsesenter	12 054 547 kroner
310 NAV Herøy	4 577 589 kroner
330 Herøy sykehjem	18 544 610 kroner
340 Herøy hjemmetjeneste	13 595 197 kroner
350 Herøy miljøtjeneste	11 385 531 kroner
600 Herøy drift	7 518 986 kroner
670 Teknikk og miljø	3 622 849 kroner
700 Herøy havnevesen	1 286 612 kroner
710 Herøy marine næringspark	-85 430 kroner
800 Finansforvaltning	-672 000 kroner

12. Investeringsbudsjettet for 2021 vedtas med en total investeringsramme på 67 864 250 kroner. Samlet låneopptak til finansiering av investeringer vedtas med inntil 25 899 000 kroner, fordelt med 16 734 000 kroner i ordinære lån og 9 165 000 kroner til selvfinansierende prosjekter.

13. Avdrag fra lån til Helgeland Kraft med 855 704 kroner avsettes til ubundet investeringsfond. Investeringsfondet brukes til å finansiere følgende investeringsprosjekter:

Nr.	Tittel	Beløp
21800	Egenkapitaltilskudd KLP	495 155
	SUM	495 155

14. Eksisterende kassakredittlån på 5 mill. kr. forlenges for budsjetterminen 2021.

15. Det tas opp lån fra Husbanken på 4 mill. kroner. for videre utlån/startlån.

16. Herøy kommune vedtar følgende finansielle måltall for økonomiplanperioden 2021 – 2024:

- Netto driftsresultat skal være på minimum **2,0 prosent** av driftsinntektene innen utgangen av 2024, justert for bruk av fondsmidler fra flyktningefond i henhold til foreslått handlingsregel.
- Nøkkeltallet for summen av disposisjonsfond og mindreforbruk bør være **over 20 prosent** av driftsinntektene.
- Nøkkeltallet for arbeidskapital i prosent av driftsinntektene settes til **minst 30 prosent**.
- Nøkkeltallet for langsiktig lånegjeld (fratrullet pensjonsforpliktelser) **skal ikke overstige 150 prosent** av kommunens brutto driftsinntekter.
- Nøkkeltallet for lånegjeld som betjenes av frie inntekter **skal ikke overstige 100 prosent** av kommunens frie inntekter.

Saksutredning:

Kommunelovens § 44 pålegger kommunen å utarbeide en økonomiplan som skal rulleres en gang i året. Økonomiplanen er det overordnede plandokumentet i kommunen. Formålet med planen er at man med utgangspunkt i dagens økonomiske situasjon, og med realistiske anslag på fremtidige inntekter og utgifter, skal få oversikt over kommunens økonomiske handlemåte. Ut i fra dette foretar man prioriteringer av ressursbruken på ulike formål innenfor kommunelovens krav om en økonomiplan i balanse.

Rådmannens budsjettforslag er utarbeidet med bakgrunn i følgende:

- Prop. 1 S (2020-2021)
- Grønt hefte 2021 (KMD)
- Prognosemodell KS
- Pensjonsprognoser fra KLP/STP
- Renteprognoser Kommunalbanken og Husbanken
- Økonomiplan 2020 – 2023
- Budsjettreguleringer 2020
- Kommunestyrets vedtak i sak 26/20, om rammer for økonomiplanperioden 2021 – 2024
- Rådmannens utfordringsnotat 2021 - 2024

Bakgrunn:

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Herøy kommune må gjøre sitt for å bidra til at de 17 bærekraftsmålene kan nås. En viktig del av dette er det grønne skiftet, der samfunnet må legge om til produkter og tjenester som gir betydelig mindre negative konsekvenser for klima og miljø enn i dag. Dette vil være krevende, men fullt mulig.

Nøkkelordet her er bærekraft. Rådmannen legger i sitt forslag til økonomiplan for 2021 – 2024 opp til følgende perspektiver:

- Bidra til å oppnå FN's bærekraftsmål.
- Satse på elektrifisering og energiøkonomisering av kommunens kjøretøy, bygg og anlegg.
- Skape en bærekraftig demografisk utvikling fram mot 2050.
- Utvikle en bærekraftig natur- og arealforvaltning.
- Tilrettelegge for videre utvikling av næringslivet, med vekt på det grønne skiftet.
- Satse på kultur og tilbud til barn og ungdom, for å skape bolyst og trivsel.
- Jobbe målrettet sammen med de ansatte med kompetanseheving, utvikling og rekruttering for en bærekraftig utvikling av organisasjonen.
- Tilrettelegge for en bærekraftig økonomisk utvikling.

Rådmannen ser på dette som et utviklingsprosjekt og en helhetlig satsing i kommunen fram mot 2024, og lanserer en overbyggende tittel for dette arbeidet; Bærekraft 2024.

Regjeringen har gjennom «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023» bestemt at FN's 17 bærekraftsmål skal danne grunnlaget for bærekraftig samfunnsutvikling i Norge. For å nå bærekraftsmålene forventer regjeringen at offentlig innsats og virkemiddelbruk samordnes gjennom planlegging, at plansystemet blir et mer effektivt styringsverktøy for å nå bærekraftsmålene, og at mobilisering av ulike aktører vektlegges. Regjeringen understreker at kommuner og fylkeskommuner er viktige aktører for å realisere FN's bærekraftsmål, fordi de er nærmest befolkningen, lokale bedrifter og organisasjoner. Oppfølgingen av målene krever felles

innsats på alle forvaltningsnivå i offentlig sektor, privat sektor og akademia, i tillegg til engasjement hos innbyggerne på ulike nivå og måter.

FNs bærekraftsmål bør være en sentral del av kommunens strategiske planarbeid, og det er en klar forventning fra Regjeringen at fylkeskommuner og kommuner legger disse til grunn for samfunns- og arealplanleggingen.

En bærekraftig samfunnsutvikling

Sosial bærekraft handler om innbyggerne og hvordan vi har det i samfunnet. Tverrsektorielt folkehelsearbeid som fremmer gode oppvekst- og levekår, lik tilgang på goder og ressurser som skole, bolig, utdanning, arbeid, kulturtilbud og helse- og omsorgstjenester bidrar til en bærekraftig utvikling.

Gjennom tjenesteproduksjon og i rollen som samfunnsutvikler kan kommunen påvirke og legge til rette for god folkehelse. Sosial bærekraft handler også om relasjoner, sosiale nettverk, tillit, demokrati, deltakelse og opplevd tilhørighet.

Rådmannen har fått forespørsel fra ordfører om en mulig deltakelse i WHO's norske nettverk «Sunne kommuner». Dette er en medlemsorganisasjon, der kriteriet for deltakelse er en politisk viljeserklæring som støtter nettverkssamarbeidet gjennom et vedtak i kommunestyret. Dette vil komme som en egen sak, men rådmannen mener at dette er et godt virkemiddel i kommunens arbeid med sosial bærekraft, og utgiftene til medlemskap er foreslått i rådmannens budsjettforslag.

Når man skal planlegge framtida er det viktig å ta høyde for at samfunnsendringer skjer raskt. Kommuneplanen, økonomiplanen og plansystemet er sentrale verktøy for å styre samfunnsutviklingen. Det er viktig at disse dokumentene og prosessene er dynamiske og legger til rette for at kommunen kan gripe nye muligheter som oppstår. Da er det sentralt at kommunen har både kompetanse og kapasitet til dette. Det er store planoppgaver kommunen står foran de neste fire årene, og rådmannen ønsker derfor å styrke kommunens kompetanse og kapasitet på planarbeid og arealplanlegging.

Den siste befolkningsframskrivingen til SSB viser at Herøy kommune har en forventet befolkningsvekst fram mot 2050 på rundt 9 %. Ser vi litt bak dette tallet består befolkningsøkningen av en dobling av antallet eldre over 67 år. Befolkningsøkning er positivt, men en slik skjevfordeling av befolkningspyramiden gjør at denne utviklingen ikke vil være bærekraftig på sikt. Løsningen på denne utfordringen er å styrke utviklingen av næringslivet for å stimulere til nye arbeidsplasser og legge til rette for tilflytting for å ha en mer bærekraftig befolknings sammensetning. Med bakgrunn i dette ønsker rådmannen å styrke kompetansen og kapasiteten i staben innenfor næringsarbeid og næringsutvikling.

Næringslivet vil være en sentral kraft i dette arbeidet gjennom innovasjon og teknologiutvikling. Kommunens rolle i dette vil være å bidra til riktige rammevilkår, legge til rette for en framtidsrettet infrastruktur, og ha en bærekraftig natur- og arealforvaltning. Kommunen kan også bidra gjennom sine valg når det gjelder investeringer og markedsmakt, og bidra som en god rollemodell.

Herøy kommune rår over store havarealer som vil kunne ha nasjonal betydning i utvikling av flytende havvindparker. Dette gjelder særlig området som så langt har fått navnet Træna Vest, der rundt 80 % av arealet ligger i Herøy. Det vil være viktig for kommunen å sette trykk i arbeidet med ny arealplan for havområdene. Dette har kommunestyret allerede signalisert gjennom sitt vedtak av planstrategi for kommunestyreperioden 2019 – 2023, der det er vedtatt at det skal utarbeides en ny kystsoneplan for kommunen.

Forventede økte helseutgifter, endringer i befolknings sammensetningen og økt sykdomsbyrde representerer både lokalt, nasjonalt og globalt store utfordringer for bærekraft. Herøy kommune har

ansvar for å skape bærekraftige løsninger som møter helseutfordringene, motvirker sosiale helseforskjeller og fremmer god helse for alle uansett alder.

Mange forhold påvirker innbyggernes helse og livskvalitet, som for eksempel tilgang til aktive nærmiljøer, de fysiske omgivelsene, oppvekst- og skoleforhold, tilgang på arbeid og forhold knyttet til levevaner. Kommunen skal tilrettelegge for at alle kan delta og leve friske og sunne liv. Det er behov for en tverrsektoriell og målrettet innsats og involvering av hele samfunnet og de fleste av kommunens tjenesteområder for å lykkes.

Måltrettet og systematisk innsats for å dreie ressursinnsatsen mot mer forebyggende og helsefremmende tiltak er viktig for å oppnå god folkehelse og redusere risikoen for sykdom. Kommunen må legge til rette for å skape gode og bærekraftige løsninger slik at den enkelte innbygger mestrer eget liv og opplever god livskvalitet. Gjennom medborgerskap og samskaping må det utvikles nye løsninger for bærekraftige helsetjenester. Samarbeidet skal skje med innbyggere, næringsliv, forskningsmiljøer og frivillige organisasjoner.

Kommunen har over tid styrket arbeidet sitt rettet mot helse og livskvalitet gjennom å tilsette frisklivsordinator og folkehelsekoordinator. I tillegg til dette har kommunen etablert et treningssenter for kommunens innbyggere. Kommunen har fremdeles en vei å gå med å få på plass et overordnet folkehelseperspektiv i alle kommunale planer. Dette vil bli løftet inn i det politiske arbeidet som har startet for å revidere kommuneplanen.

Herøy kommune har et omfangsrikt næringsliv i forhold til kommunestørrelsen. Som øykommune er Herøy svært avhengig av et godt samferdselstilbud, tilpasset næringslivets behov. Kapasitet og frekvens i ferjerutene er en av de største begrensningene på videre utvikling i kommunen. Arbeidet med å få på plass en fastlandsforbindelse for Herøy og Dønna er derfor viktigere enn noensinne, og en fastlandsforbindelse vil med stor sannsynlighet akselerere næringsutviklingen i regionen og skape rom for etablering av nye næringer.

En bærekraftig kommunal drift

Herøy kommune bør gå foran med et godt eksempel når det gjelder elektrifisering og energiøkonomisering. Dette innebærer at kommunen bør elektrifisere bilparken sin, og bygge ut elbilladere. Dette er det innarbeidet tiltak for i rådmannens forslag til investeringsbudsjett for 2021 – 2024. Et annet sentralt tiltak er å få på plass et moderne system for energi- og klimastyring av kommunens bygg, for å kunne redusere energibehovet og gjøre kommunens byggdrift mer rasjonell.

Herøy kommune har i løpet av de siste 20 årene jobbet strategisk med å renovere gamle bygg og bygge ut kapasitet for framtida. Dette gjelder barnehage, skole, helsehus, omsorgsbygg og administrasjonsbygg. Kommunen har også anskaffet et eget system for oppfølging og drift av kommunale bygg og anlegg, som heter Famac FDV-huset. Dette vil over tid bidra til å systematisere og dokumentere drift og vedlikehold av kommunens bygningsmasse. Det er én stor investering som gjenstår, og som er høyt politisk prioritert, og det er nytt basseng. Dette er inne i rådmannens forslag til investeringsbudsjett for økonomiplanperioden. Når dette er på plass vil hovedfokus fram mot 2030 være å sørge for godt vedlikehold, rasjonell drift, og tilpassing av eksisterende bygg til framtidens behov.

Viktige tiltak knyttet til dette i rådmannens forslag til investeringsbudsjett for perioden 2021 – 2024 er:

- Etablere ny sentral driftskontroll og energioppfølgingssystem for alle kommunale bygg
- Etablere lysstyring og overgang til LED-lys på omsorgssenteret
- Nye vinduer og solskjerming av vestsiden av sykehjemmet
- Ny takteking på helsehuset
- Videre oppussing av boliger i Karolineveien i perioden 2021 – 2024
- Opprusting av avdelingskjøkken i omsorgssenteret
- Utvidelse og opprusting av barnehagebygg
- Nytt gulv på avdelingene Sol og Stjerne i Herøy barnehage
- Modernisering av ventilasjonsanlegget på barnetrinnet ved Herøy skole
- Ombygging og tilpassing av kulturskole og barneskole
- Miljøsanering av underetasjen på ungdomstrinnet ved Herøy skole
- Ny varmepumpe på ungdomstrinnet ved Herøy skole
- Skifte lys i Herøyhallen
- Skallsikring av alle kommunale bygg
- Skifte ut til elbiler i teknisk sektor og i omsorgssektoren
- Anskaffelse gressklipper-roboter for sommervedlikehold
- Etablering av minnelund i eksisterende kirkegård
- Etablere ny vannforsyning til omsorgssenteret som oppfyller brannkrav
- Oppgradere ledningsnettet på Brasøy/Prestøy
- Gjennomføre rehabilitering av pumpestasjonene ved brannstasjonen og omsorgssenteret
- Få utviklet en plan for sanering av kommunens avløpsnett

Et bærekraftig kommunalt tjenestetilbud

Kommunesektoren er i stadig utvikling og endring, og samfunnet oppleves som mer komplekst enn før. Kommunen opplever at forventningene til hva man kan tilby som tjenesteyter øker, samtidig som offentligsektor opplever innstramninger. Et viktig tiltak blir da å ta i bruk ny teknologi og digitalisering. Denne utviklingen gjør det også tydeligere at kommunen har et behov for å kunne møte innbyggerne på en annen måte. Kommune 3.0, smartkommune og samskapingskommune er begreper som brukes til å beskrive den framtidige kommunesektoren. Bak disse begrepene ligger metoder hvor ansatte, politikere, innbyggere og næringsliv sammen finner ut hvordan behov eller utfordringer skal løses. Fokuset ligger på mestring i alle livets faser og ansvarliggjøring av egne innbyggere.

Kommunen er en kunnskapsbedrift der medarbeidere og ledere utgjør den viktigste ressursen for å levere gode tjenester. Arbeidsmarkedet er i endring, samtidig som kommunesektoren er i en periode med omstilling. Dette utfordrer kommunene som arbeidsgiver og tjenesteleverandør.

For Herøy kommune er det avgjørende å lykkes med å rekruttere, utvikle og beholde medarbeidere, jobbe systematisk for en felles identitet og kultur, ivareta tilliten til kommunen og ha evne til å digitalisere og drive innovasjon og nyskaping. En god arbeidsgiverpolitikk er viktig for å lykkes med dette.

Det forventes fortsatt konkurranse om relevant arbeidskraft i årene som kommer. Kommunen må være en attraktiv arbeidsgiver som tiltrekker seg og beholder kompetente medarbeidere. Flere må jobbe lenger (økt pensjoneringsalder), flere må jobbe mer (heltidskultur), og det er nødvendig å videreutvikle og oppdatere kompetansen i organisasjonen i tråd med utviklingen.

Ledelse av morgendagens kommuner innebærer å lede i endring, omstilling og utvikling. Dagens og fremtidens kommuner må i større grad enn tidligere aktivt involvere innbyggerne og andre aktører som ressurser og samarbeidspartnere, gjennom satsing på medborgerskap og samskaping. Dette stiller nye krav til kommunens medarbeidere og ledere.

En satsing på framtida

Fra 2016 og fram til i dag har det vært en eventyrlig vekst i inntektene fra havbruksnæringen som også har hatt stor betydning for kommunens økonomi og utviklingen av lokalsamfunnet. Denne utviklingen har vært medvirkende til at Herøy som bare én av tre kommuner på Helgeland har hatt befolkningsvekst i løpet av 2020. Utviklingen har også hatt stor betydning for kommunens økonomiske utvikling gjennom overføringer fra Havbruksfondet de tre siste årene, og gjennom utbetalinger av produksjonsavgift for havbruksnæringen fra 2022.

Kommunens planverk har ikke vært oppdatert på en stund, og er ikke lenger i takt med framtidens behov. Det var likevel et kvantesprang at vi fikk på plass en moderne arealplan høsten 2020, selv om denne bygde på innspill som nå er seks, sju år gamle. Vi har nå en digital plan som vil lette arbeidet både for søkere og saksbehandlere. Det er likevel et stort behov for å fornye en rekke reguleringsplaner i kommunen, dette gjelder særlig Herøy marine næringspark og sentrumsområdet.

Rådmannen ber om midler til å øke staben med to stillinger knyttet til planarbeid, samfunnsutvikling og næringsutvikling. Det er i dag flere bedrifter som ønsker å etablere ny virksomhet i kommunen, men i dag er ofte gjeldende planverk og saksbehandlingskapasitet en stor bremsekloss for videre utvikling.

Det er en stor nyhet for Herøy kommune at det nå der ut til at Herøysundet bru vil bli byttet ut med en moderne løsning i løpet av de neste tre årene. Dette arbeidet vil kunne være en katalysator for en videreutvikling av sentrumsområdene i kommunen. Dette vil også kunne få betydning for utviklingen av lettindustriområdet 5/335 på Nord-Herøy, som det nå ser ut til at det vil være økonomisk grunnlag for å realisere. Dette er en reguleringsplan fra 1996 som nå kan få betydning for videre næringsutvikling. Dette er nå lagt inn som et tiltak i rådmannens forslag til investeringsbudsjett.

Herøy kommune har hatt et nært samarbeid med Sentrum Næringshage i Sandnessjøen, som har tatt initiativ til å få etablert Havbruksnettverk Helgeland. Målet med nettverket er å være en bidragsyter til å utvikle lokale leverandører til havbruksnæringen som kan være konkurransedyktige på pris og kvalitet.

De sterkeste leverandørmiljøene i dag er etablert i Midt-Norge og på Vestlandet, hvor havbruksnæringen og leverandørmiljøene har vært sterke over lang tid. En sammenlignende studie fra 2014 viser at pr krone investert fra oppdrettsnæringen legges igjen henholdsvis 30 øre i Midt-Tromsregionen, 50 øre i Trøndelag og 85 øre på Vestlandet. Havbruksnæringen har et uttrykt ønske om å handle mer fra lokale og regionale leverandører i nord, så lenge disse er konkurransedyktige på pris og kvalitet. Målet er at Havbruksnettverk Helgeland blir et hensiktsmessig verktøy for å utvikle konkurransedyktige lokale- og regionale leverandører.

Helgeland som reiselivsdestinasjon er sannsynligvis enda bare i sin begynnelse. Vi fikk en smak av hva som kan komme sommeren 2020. Herøy kommune har vært medvirkende til reiselivsutviklingen på Ytre Helgeland gjennom sitt initiativ og deltakelse i satsingen Ut i Øyan, som har blitt bygget opp som en merkevare, og særlig profilert Herøy og Dønna som destinasjon for sykkelferie og kajakkpadling. Ambisjonene for dette prosjektet var også at det skulle utvikles destinasjoner og infrastruktur tilrettelagt for turisme. Dette oppdraget har man ikke lyktes like godt med, så langt. Rådmannen ser det som viktig at dette arbeidet blir tatt opp igjen, og at kommunen som organisasjon involveres i større grad i dette arbeidet.

Herøy kommune har også to større kunstprosjekt som har blitt spilt inn politisk, som det vil være mulig å få realisert i løpet av kommende økonomiplanperiode, og det er vennskapsmonumentet knyttet til vår vennskapskommune i Kroatia, og idéen til Alf Knutsen om å få på plass en 10 meter høy statue av Petter Dass. Begge disse prosjektene har også potensiale til å kunne skape positiv oppmerksomhet om kommunen, og være et bidrag i reiselivssatsingen i regionen.

En bærekraftig økonomi

En sunn kommuneøkonomi karakteriseres av evnen til å håndtere uforutsette hendelser og ha handlingsrom til å kunne foreta egne valg på kort og lang sikt. For å ha kontroll på utgiftsveksten, må kommunal drift styres i samsvar med de budsjettbetingelser som kommunestyret setter i årsbudsjett og økonomiplan. Det langsiktige bildet må være at kommunen løpende tilpasser utgiftene til inntektsgrunnlaget.

I 2015 kom Riksrevisjonen med rapporten «Riksrevisjonens undersøkelse av kommunenes låneopptak og gjeldsbelastning». Rapporten viste at det var særlig tre faktorer som hadde stor betydning for kommunens økonomiske handlingsrom, og det var gjeldsnivå, netto driftsresultat og størrelsen på kommunens disposisjonsfond.

Prinsippet om en bærekraftig økonomisk utvikling er ikke til hinder for at kommunale investeringer kan lånefinansieres. Det er i tråd med bærekraftprinsippet at rente- og avdragsutgifter til investeringer i bygg og anlegg fordeles over de generasjoner som bruker anleggene. Men kommuner med lite økonomisk handlingsrom som tar opp store lån med risiko for renteøkning, kan komme til å skyve en stor del av gjeldsbelastningen over på framtidige generasjoner. Det kan få konsekvenser for kommunenes evne til å løse framtidige velferdsoppgaver, og kan komme i konflikt med bærekraftprinsippet.

For å sikre en bærekraftig økonomisk utvikling er det satt noen handlingsregler i kommuneloven som begrenser kommunenes handlefrihet, som kravet om balanse i driftsregnskapet, skillet mellom drift og investering i budsjett og regnskap og at kommunene kun kan ta opp lån for å finansiere investeringer av varig verdi. Disse handlingsreglene er viktige, men ikke tilstrekkelige virkemidler for å bidra til en bærekraftig økonomisk utvikling i kommunene.

Høy gjeld er ikke nødvendigvis negativt i seg selv. For en kommune som har forutsetninger til å betjene den samlede gjelden både på kort og lang sikt, uten at det får konsekvenser for tjenestetilbudet for nåværende og framtidige innbyggere, kan det være rasjonelt å ha høy gjeld. Det er ikke et mål at kommunene skal ha så lav gjeld som mulig hvis det for eksempel betyr at de ikke ivaretar nødvendige utbygginger eller vedlikehold av bygningsmassen.

Kommunestyret har ansvar for å vurdere konsekvensene av låneopptak for kommuneøkonomi og tjenesteproduksjon, og det ligger til rådmannens utredningsansvar å legge fram fakta og vurderinger i de lovpålagte styringsdokumentene økonomiplan, årsbudsjett og årsrapport.

Modell for økonomisk bærekraft

Med bakgrunn i rapporten fra Riksrevisjonen har Rana kommune, i samarbeid med Handelshøgskolen, Nord universitet og Fylkesmannen i Nordland, utviklet en modell for økonomisk bærekraft.

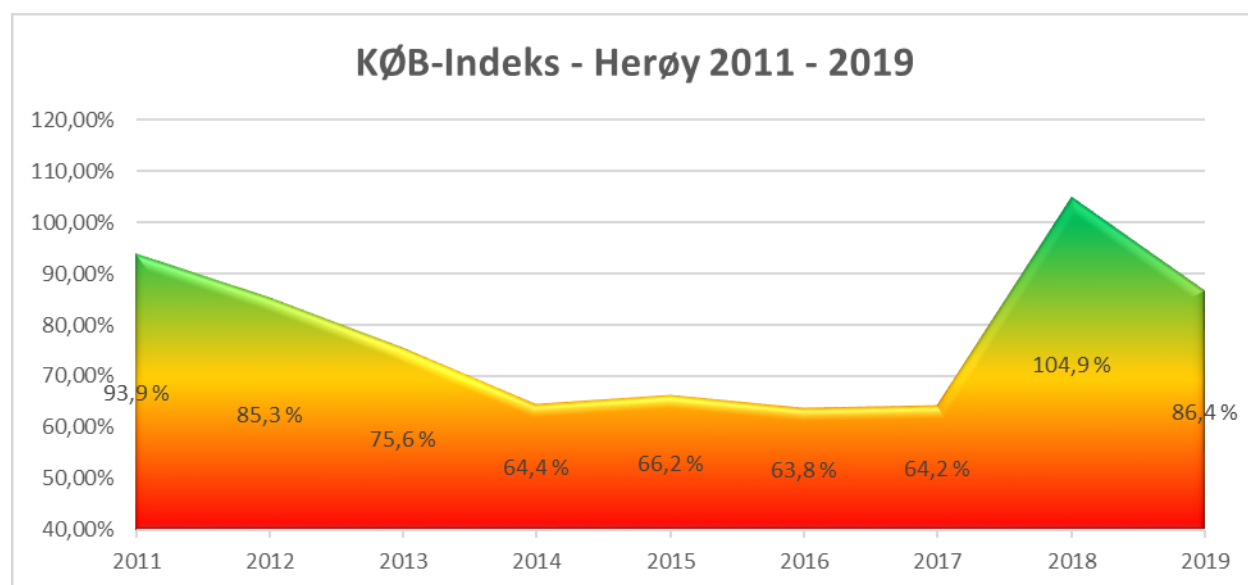
Modellen tar utgangspunkt i at økonomisk bærekraft opprettholdes når gjeldsnivået er 75 prosent av inntektene eller lavere og at disposisjonsfondet er 8 prosent av driftsinntektene eller høyere, samtidig som driftsresultatet er 2 prosent. Dersom gjeldsnivået er høyere enn 75 prosent eller disposisjonsfondet er lavere enn 8 prosent må driftsresultatet settes høyere enn 2 prosent. Nivået på driftsresultatet må settes høyere enn 2 prosent inntil gjeldsnivået er 75 prosent eller lavere og

disposisjonsfondet er 8 prosent eller høyere. Når disse forholdene er på plass og de økonomiske forhold er i balanse, kan driftsresultatet settes ned til 2 prosent. Driftsresultatet settes høyere enn 2 prosent for å nå nivået for bærekraft. Jo høyere en setter driftsresultatet jo fortere vil en nå nivået for bærekraft.

Modellen er videreutviklet ved at det også er definert en KØB-indeks som sammenfatter parameterne som inngår i trekantmodellen. De anbefalte terskelverdiene i de tre handlingsreglene for netto driftsresultat(NDR) på 2 %, andel disposisjonsfond i forhold til brutto inntekter på 8 % og gjeldsgrad på 75 % representerer 100 % økonomisk bærekraft. De tre faktorene gis også ulik vektning, der gjeldsgrad og disposisjonsfond teller 20 % hver, og NDR teller 60 %.

Historiske regnskapstall for Herøy kommune gir følgende utvikling i økonomisk bærekraft for perioden 2011 – 2019:

De store omstillingsprosessene som ble gjennomført i perioden 2008 – 2012 gjorde at kommunen hadde en økonomisk bærekraft på nesten 100 % i denne perioden. Fra og med 2012 – 2017 øker kommunen gjeldsgraden fra 120 % til 161 %. Dette er hovedårsaken til at kommunens økonomiske bærekraft går ned i denne perioden.

I årene 2017 – 2019 tar ikke kommunen opp lån på grunn av investeringsstopp, og kommunen får store utbetalinger fra Havbruksfondet i 2018 og 2019, og bosetter et høyt antall flyktninger. Dette bidrar sterkt til at kommunens økonomiske bærekraft passerer 100 % i 2018. Denne vil vært over 100 % også i 2019, hvis det ikke hadde vært for store ekstraordinære kostnader knyttet til et søksmål mot kommunen.

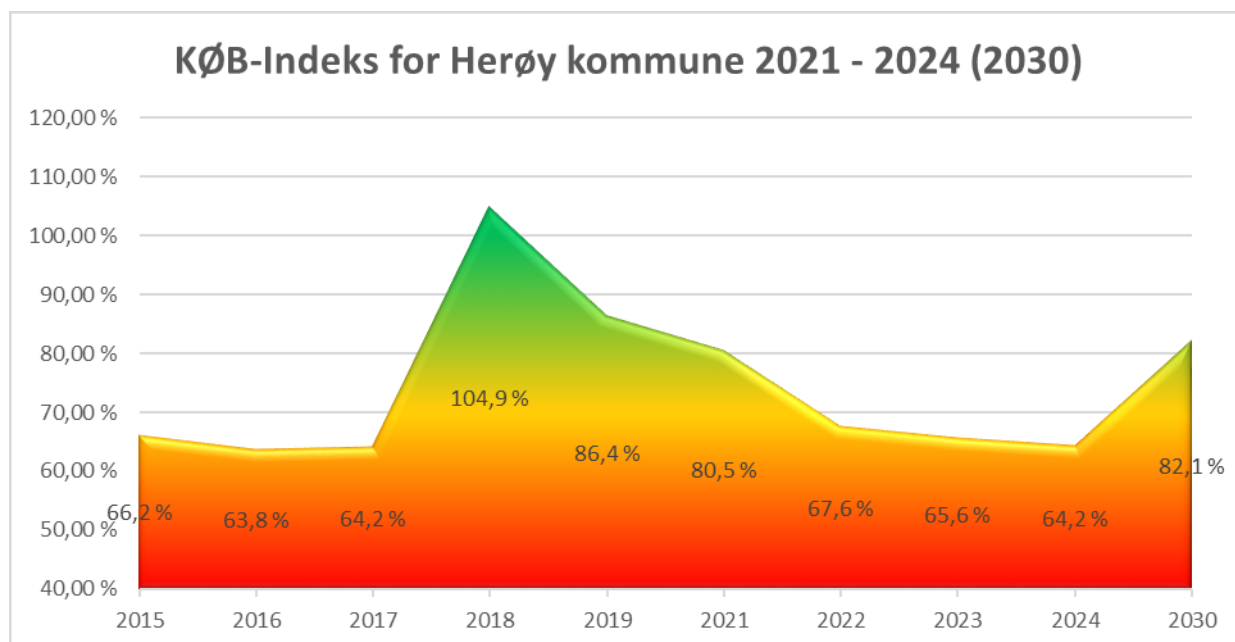
Herøy kommune har i perioden 2011 – 2019 økt kommunens disposisjonsfond fra 14,3 mill. kroner til 64,0 mill. kroner. Dette, sammen med nye inntekter fra produksjonsavgift fra 2022 og ekstraordinær utbetaling fra Havbruksfondet på rundt 7,0 mill. kroner i 2021, gjør at kommunen har økonomisk muskler til å kunne påvirke samfunnsutviklingen de neste årene på en positiv måte.

Næringslivet i kommunen har store forventninger om tilrettelegging av arealer på land og i sjø, og har kapital for å sette i gang utvikling av ny virksomhet. Nasjonalt er det en forventning om at kommunene kan bidra i det grønne skiftet, og det er forventet en stor prosess med elektrifisering av båter og kjøretøy. Dette vil gi et sterkt økende kraftbehov, og Helgeland har naturgitte fordeler på dette området, med overskuddskraft i indre strøk. Kysten derimot har mangel på kraft, og det er sannsynlig at man vil se videre på mulighetene for store havvindprosjekter til havs. Et særlig interessant område ligger i hovedsak innenfor Herøy kommunes grenser. Slik rådmannen vurderer det er tiden inne for å sette inn et krafttak for samfunnsutviklingen som kan bidra til at Herøy

kommune befester sin posisjon som en betydelig næringslivskommune. Dette er bakgrunnen for at rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for 2021 – 2024 er svært ekspansivt, og vil utfordre kommunens økonomiske bærekraft fram til 2030.

Målet med denne økonomiplanen er å få ferdigstilt de siste store investeringene i kommunen knyttet til egne bygg, der det største er bygging av nytt basseng. I tillegg foreslås det en rekke investeringsprosjekter som vil effektivisere kommunens drift av bygg og anlegg, og bidra til å redusere kommunens CO₂-avtrykk.

Kommunens økonomiske bærekraft med rådmannens forslag til økonomiplan kan illustreres med følgende figur:

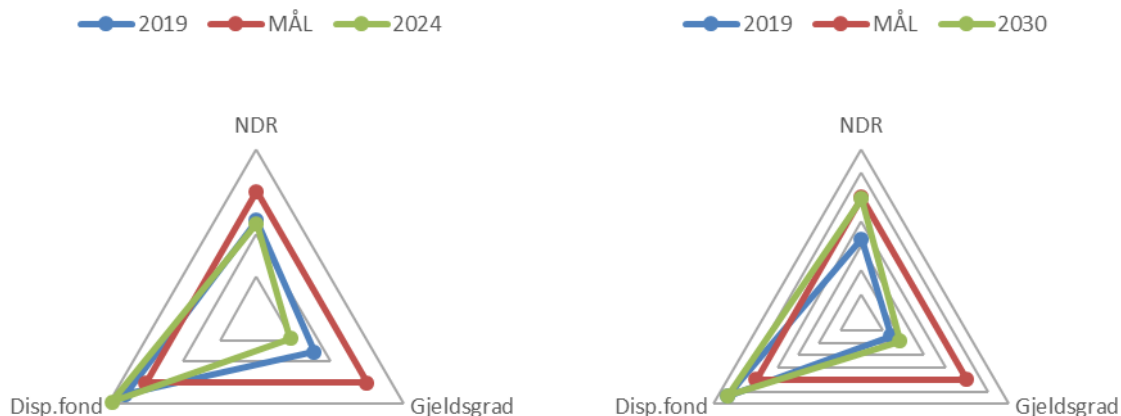
Denne figuren er basert på følgende tall i kroner (hele tusen) for perioden 2021 – 2024, samt året 2030:

	2021	2022	2023	2024	2030
Bruttoinntekt	214 343	209 689	208 190	208 122	208 122
Disposisjonsfond	70 178	57 778	56 797	56 748	40 000
Netto Driftsresultat	-1 003	-1 624	-1 376	-1 251	4 000
Netto Lånegjeld	302 901	314 095	318 028	322 633	255 000

Tallene for 2030 er å anse som et mål.

Tallene som er oppgitt for 2030 vil gi kommunen en økonomisk bærekraft på 82,1 %. Da er det forutsatt at inntektsnivået i 2030 er omtrent som i 2024, og at kommunen har klart å betale ned rundt 100,0 mill. kroner i gjeld i perioden 2024 – 2030. Det antas også at kommunen klarer målet med et netto driftsresultat på 2 %.

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan vil øke gjeldsgraden noe, men disposisjonsfondet i forhold til inntektene i forhold til 2019. Målet er at kommunen skal ha en økonomisk bærekraft nær 100 % i 2030. Trekantmodellen for økonomiplanperioden, og målet i 2030 vil da se ut som følger:

Vurdering:

Dersom rådmannens forslag til økonomiplan for 2021 – 2024 gjennomføres vil kommunen ha fått på plass det meste av sentralt planverk for de neste 10 år, og fullført alle større, kjente investeringsbehov. Følgende større investeringer vil da være gjort:

- Ny reguleringsplan for Herøy marine næringspark vil være ferdig.
- Kommunen vil ha fått på plass en ny kystplandel av arealplanen.
- Kommunens havneareal vil være ferdigstilt med ny vei inn, etablering av lysanlegg, servicehus, vannforsyning og muligheter for landstrøm.
- Kommunen vil ha fått realisert et nytt næringsareal på Nord-Herøy som blant annet kan brukes som riggplass for bygging av ny bru over Herøysundet.
- Kommunen vil ha fått nytt og moderne basseng.
- Brannstasjonen vil være ferdigstilt.
- Kommunen vil ha fått på plass ny brannbil.
- De fleste boligene i Karolineveien vil være ferdig oppusset.
- Nye vinduer og solskjerming på sykehjemmet vil være på plass.
- Taket på helsehuset vil være tekket på nytt.
- Ventilasjonsanlegget på barneskolen vil være modernisert.
- Det vil være montert nye lys i Herøyhallen.
- Uteområdene ved barneskolen og i barnehagen vil være rustet opp med nye lekeapparater.
- Kommunen vil ha fått på plass en ny aktivitetspark (Tuftepark).
- Det vil være etablert skallsikring av alle kommunale bygg.
- Uteområdet rundt rådhuset vil bli ferdigstilt og gjort attraktivt for publikum.
- Kommunen har fått etablert en felles sentral driftskontroll og energistyring for alle kommunale bygg.
- Det vil være etablert lysstyringsanlegg ved Herøy omsorgssenter og alle lyspunkt vil være skiftet ut til LED-pærer.
- Herøy kommune vil ha gått over til el-bil for de fleste enheter og etablert kommunale ladestasjoner i sentrum.
- Kommunen vil ha gått over til å bruke gressklipperroboter på alle større kommunale uteområder.
- Kommunen vil ha fullført det fireårige asfalteringsprogrammet som ble vedtatt for perioden 2020 – 2023.

- Kommunen vil ha fullført det fireårige programmet for oppgradering av veilys som ble vedtatt for perioden 2020 – 2023.
- Kommunen vil ha fått på plass en ny hovedplan for vei for perioden 2021 – 2030.
- Gulvet i avdelingene Sol og Stjerne i Herøy barnehage vil ha nytt gulv.
- Ombyggingen av barnetrinn og kulturskole vil være gjennomført i henhold til politisk behandlet mulighetsstudie.
- Kommunen vil ha fått utvidet barnehagekapasiteten for å kunne møte framtida.
- Det vil være gjennomført en miljøsanering av det gamle bassenganlegget i kjelleren under aulaen, slik at bygget vil være klart til et fremtidig prosjekt.
- Vi vil ha startet et rehabiliteringsprosjekt av Herøy stadion.
- Det vil være etablert ny vannforsyning til sykehjemmet som gir vanntrykk som oppfyller brannkrav. Den nye vannledningen vil også være en del av en sløyfe som gir bedre redundans.
- Kommune vil ha fått etablert en ny minnelund i forbindelse med eksisterende kirkegård.
- Det vil være bygget et nytt gjerde rundt den gamle kirkegården.
- Vennskapsmonumentet, som er motparten til et identisk anlegg i Murter i Kroatia, vil være ferdigstilt.
- Kommunen vil, i samarbeid med Bodø 2024 og lokalt næringsliv ha fått realisert en spektakulær, 10 meter høy statue, av Petter Dass, som vil kunne bli et nytt landemerke på Helgeland.

Rådmannen planlegger å starte en omorganiseringsprosess der målet er at renholdstjenesten skal bli en del av Herøy drift. For å klare alle disse investeringene, planarbeidet og endringsprosessene ser rådmannen det nødvendig å be om midler til følgende nye stillinger:

- Ny stilling som kommuneplanlegger/samfunnsplanlegger
- Ny stilling som saksbehandler for forvaltning av næringsarbeid, havneutvikling og utvikling av næringspark.
- Ny stilling som enhetsleder for helsesenteret.

Vedlegg:

- Budsjettdokumentet – Rådmannens forslag til budsjett 2021 og økonomiplan 2021 – 2024
- Gebyrregulativ for Herøy havn 2021
- Priser på kommunale tjenester 2021
- Gebyrregulativ for selvkostområdene 2021
- Budsjettnotat for selvkostområdene for 2021 fra Momentum
- Budsjettnotat fra økonomisjefen for 2021